

Q. D. B. V.
DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
A N G E L I S
QVAM
AVSPICE DEO OPTIMO
MAXIMO
SUB PRÆSIDIO
GERHARDI TITII SS. THEOL.
DOCT. ET PROFESS. ORDINARII

Die XV. Julii

*In Illustris Julia Julieo Majori
Publicæ Disquisitioni*

subjiciet

CONRADUS KOKE HILDESIENSIS

•OS(0)SO•

a. CXLI. 31.

HELMSTADII,
TYPIIS JACOBI MULLERI,

A. O. R. CIC CIC LXV.

18.

III. diss. A
92, 31

NOBILISSIMO atq; AMPLISSIMO
VIRO
DN. JOACHIMO SCHMIDT,
VETERIS HILDESIANÆ REIPUBL.
CONSULI MERITISSIMO
VIRO
PERQVAM REVERENDO, AMPLISSIMO
ET EXCELLENTISSIMO
DN. JOHANNI HILPERTO
SS. THEOLOGIÆ LICENTIATO
CELEBERRIMO,
Venerandi Inclytæ Civitatis Hildesiæ Verbi-Mini-
sterii & Ecclesiæ Superintendenti præclarè
merenti,
Nec non
NOBILISSIMO, AMPLISSIMO AC
CONSULTISSIMO VIRO
DOMINO
MELCHIORI HOFFMEISTERO
J. U. D. & ejusdem Civitatis Hildesiensis
Syndico longè dignissimo.
Dominis Patronis ac Fautoribus suis
obseruantissimè colendis
Haic Exercitationem Academicam in
sui suorumque Studiorum commen-
dationem
D. D. D.
CONRADUS KOKE

Sachs.
Landes-
Bibl.

Σύνθετος

DE ANGELIS THESIS I.

Vm DEVS Optim. Max.
hanc pulcherrimam mundi ma-
chinam, & quicquid in ea conti-
netur, conderet, non tantum
corporeas & sub sensum cadentes
creaturas, verum etiam incorpo-
reas atque invisibiles creavit, ut &
suam bonitatem infinitam com-
municaret, & summam suam potentiam atque sapien-
tiam patefaceret.

II. Hac vice animus mihi est agendi de posterioris
generis creaturis sive Angelis; atque adeò duo cum-
primis hic erunt consideranda, videlicet an sint ejusmo-
di creaturæ? quid sint? & quæ alia circa illas notatu di-
gna occurrent.

III. Esse verò Angelos, non potest esse dubium iis; Dantur
qui sacrum codicem recipiunt, utpote in quo non tan- Argeli.
tum diserta de eorum existentia loca extant, sed etiam
crebræ apparitiones eorum memorantur. An verò ex
naturæ lumine idem certò atq; irrefragabiliter demon-
strari queat, id sic fatis magnam habet difficultatem, ut
proinde in diversas partes abeant Theologi. Qui pro
parte affirmante militant, hæc in medium afferunt ar-
gumenta. (i) Quod homines furiosi, antehac prorsus

indocti, audit i sint aliquando peregrinis linguis blasphemias loqui. Eam locutionem non putant ab ipsorum anima proficisci, cum ponatur homines illos antehac fuisse indoctos. Sed nec potuisse à Deo proficisci, cum iterum ponatur blasphemè loqui eos esse auditos; Ergò oportere locutionem illam à tertii quadam generis natura intelligente inter homines DEUMque mediâ, à malis scil. geniis esse profectam. (ii) Quod inter Ethnicos è cava arbore aut aliqua statua oracula sàpè sint exaudita, eaque fallacia & mendacia, eventu sic docente. Hanc locutionem autem rursus, nec ab homine aliquo, nec à DEO potuisse proficisci, ut facile patet. (iii) Spectra in hunc usque diem videri subinde & loquentia audiri, quæ utique nec homines sint, nec DEUS ipse. (iv) Exempla in historiis memorari, quod prælia in aliquo loco gesta copse adhuc die alibi, ultra tot miliaria, quæ ab homine tanto temporis intervallo confici nulla prorsus ratione potuerint, fuerint nunciata, & propalata. Quale exemplum recitat Florus histor. suæ lib. II. cap. 12. in fine. & lib. III. cap. 3. in fine.

IV. Verum enim verò hæc argumenta imbecilliora sunt, quam ut firmiter probent illud quod probare debebant. &c. itaque ad Primum & Secundum; si secræ Pythagoricæ aliquis addictus diceret, ex isto homine furioso, item ex ista cava arbore loqui animam quandam separatam, quæ in furiosum istum nunc introiverit vim utriusque argumento statim esse ademptam. Etsi enim Pythagorica illa sententia de transmigratione animalium nondum sit probata, tamen argumentis etiam firmis è solo rationis lumine penitus refutari minimè potest. Tertium rursus tribui potest animæ alicui separata. Ad Quartum, si modò historicâ talia exempla vera sunt;

sunt; responderi potest, potuisse famam illius rei gestæ
tanta celeritate artificiosis quibusdam modis in longè
dissita loca deferti, nempè per clamores, per stationes,
per angulos, per aves, per cursorum. De quibus jucun-
dè & utiliter legetur Justi Lipsii doctissima Epistola nu-
mero 59. Cent. 3. In qua ostendit stupenda prorsus exem-
pla de peditibus, equitibus, item cornicibus, columbis,
canibus &c. à quibus velocissimè rumores fuerint dela-
ti. Digna quoque notatu sunt, quæ Nicolaus Blanckar-
dus ad locum Flori lib. III. cap. III. in fine annotavit. Ju-
stinus 20. 3. de prælio ad Sagram eadem die qua in Italia pu-
gnatum est, & Corintho, & Athenis, & Lacedæmonie nun-
tiata est victoria. Sed & arte juvari potest adeò famæ ce-
leritas, ut miraculo simili sit, exempli ergo, per continuos
cursorum, quam rem Cyrus primùm instituisse legitur apud
Xenoph. lib. 8. clamore ab aliis excepto, sicut Galli. Cæsar
de bello Gall. 7. 3. avibus. Plinius 10. 24. quod hodieque
non insolens nec inauditum est. aliisque multis modis.
In primis autem fidem excedit, quod Cleomedi in libro
de contemplatione orbium celestium memoratur,
Xerxem cum in Graciabellum gereret, à suis Athenas us-
que dispositas habuisse stationes, per quas excepta voce, a-
liisque tradita, quadraginta octo horarum spatio in Per-
sistesciri potuerit, quid in Gracia Xerxes gereret. Alteri-
us cuiusdam modi, per faces incensas meminit Apulei-
de Mundo Freinsheimius. Hucusque Blanckardus. Ne
gativam hanc tuentur quoque Jesuita Becanus præfat.
opusc. 14. Tom. I. B. Horneius disput. Theolog. V. Sect. II.
§. 18. & 19. Dominus D. Hildebrandus Institut. Theol.
D. sput. IX. §. 3. Cornel. Mart. Comp. Theol. Dissert. III. § 8.

V. Illud verò meritò quemquam in admirationem
rapere posuit, quomodo Sadducæi, veteris Test. Scriptu-

rām non repudiantes, dixerint, non esse resurrectionem,
neque Angelum, neque Spiritum. Act. xxiii. 8. Judæi cer-
tè hinc, veritatem Novi Testamenti conantur suspe-
ctam reddere, nec dubitant effutire, falsum quid & ab o-
mni verisimilitudine abhorrens his verbis memorari,
cum nimis apertè, & nimis sàpè Angelorum mentio in
Vet. Testam. fiat, ut à Sadducæis, sine nimio vel stupore
vel malitia, Angelos existere, negari non potuerit. Huic
ergò calumniæ ut obviā eatur, respondent nonnulli
locum in Actis hoc velle, Sadducæos non quidem quo-
ad verba & voces, quoad rem ipsam tamen negasse An-
gelorum existentiam. Et intellexisse per Angelos in
Vet. Test. indicatos qualitates quasdam à DEO in ho-
minum imaginatione productas; vel, dixisse, Angelos
illos ita dictos, esse spectra aut spiritus, ad tempus saltem
à DEO creatos, quibus Angelorum nomen tributum, &
quorum opera DEUS in sua apud homines voluntate,
vel significanda vel efficienda uti voluerit, quosque po-
stea absoluto negotio, ad quod erant compositi, destru-
xerit ac dissolverit. Alii dicunt, Sadducæos ad loca Vet.
Test. in quibus Angelorum fit mentio, respondisse, An-
gelos illic memoratos, non esse spiritus, nec incorporeos,
sed substantias-potius corporeas, ratione quidem
prædictas, sed corporibus quoque subtilissimis instructas:
idque fortassis eo argumento, quod non nisi in corpo-
rea forma apparuerint, manducaverint, ac biberint.

VI. Nos missa hac respcionum differentia, quam
decidere nobis non sumimus, cum universa Ecclesia af-
scriimus, existere omnino Angelos, idque propter ma-
nifesta sacrarum literarum testimonia nos hac de re
confirmantia. Certè, primò de qualitatibus in imagi-
natione productis nemo mentis compos illa exposue-
rit, quæ de Angelis in Scriptura dicuntur. Sic cum
Ange-

Angeli dicuntur missi, vel cum unus eorum in castris Assyriorum 185000, trucidasse legitur, illud neutiquam de qualitatibus poterit intelligi. Nullus quoque homo tam absurdus fuerit, qui de spectris exponat locum Psal. xxxiv. 8. *Castrametatur Angelus Jehova circa timentes eum, & eripit eos: item hunc Psal. xci. 11. Angelis suis præcipiet (DEUS) de te, ut conservent te in omnibus viis tuis.* Neque etiam tertium effugium est alicujus ponderis, uti ex seqq. patebit.

VII. Antequam verò definitionem aliquam proponamus, ex usu erit evolvere homonymiam vocis Angelii. Angelus itaque, quod vim vocis attinet, in genere quemvis nuncium denotat, uti videre est. Gen. xxxii. 3. I. Sam. xxiii. 27. Luc. VII. 24. Jacob. II. 25. Per Angelos etiam alicubi intelliguntur Ministri Ecclesie, propterea, quod mandata DEI apud homines expediant. Ita Salvator noster de Johanne Baptista citat è Malach. III. 1. *Ecce, ego mitto Angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam.* Matth. XI. 10. Quin imo Ipse Salvator dicitur Angelus, verum cum apposito, videlicet *Angelus fæderis.* Mal. III. 2. *Angelus magni consilii,* Esai. IX. 6. quamquam hoc posterius non in fonte Hebræo, sed in Græca hodierna versione exstet. Hoc autem loco per Angelos intelligimus *Substantias finitas, intelligentes & completas,* (ad excludendam animam rationalem) *creatæ in sapientia, justitia & sanctitate, ut DEUM Creatorem suum laudent, ejus iussa exequantur, & tandem æternæ fruantur beatitudine.*

*Homony-
mia vocis
Angelii.*

Definitio.

IIX Simplices esse Angelos, h. e. omnis molis corporeæ expertes, ostendo ejusmodi argumento: Quandocunque vox Spiritus in Sacra scripturâ de vivente & intellectu prædita substantia dicitur, tum per illam denota-

*Immate-
rialitas.*

nota-

notatur natura incorporea, simplex, & ab omni materia libera. Probatur hac inductione. Quando enim de **DEO** prædicatur vox *Spiritus*, quando item de anima rationali prædicatur, sicut fit Acto. vii. 60. Luc. xxiii. 46. sine dubio significat Ens immateriale & simplex. Quare itaque quando Angeli vocantur *Spiritus*, vox hæc non retineret eandem vim & significationem? In confessio autem est, voce in *Spiritus*, de Angelis dici; sunt enim *Angeli omnes ministerii munere fungentes spiritus, qui ministerii causa emituntur propter heredes salutis futuros.* Hebr. i. v. ult. *Æquè clarè tribuitur Angelis, quod sint intelligentes, quando dicuntur laudare DEVUM Esai. VI. 3. adorare Filium DEI.* Heb. i. 6 *jussa DEI exsequi Psal. CIII. 20.* Ergo Angelii sunt substantia incorporeæ. Præterea, si anima nostra ejusmodi Spiritus est, multo magis erunt Angelii, cum naturam Angelicam nostrâ longè præstantiorem esse satis abunde constet.

IX. Quod verò non pauci Patres, ut Origenes, Tertullianus, Lactantius, & Augustinus Platonicos incautiū secuti subtilia & aere tenuiora corpora Angelis tribuerunt, eò ab ipsis factum videtur, quod existimaverint Angelos respectu DEI non esse simplices. Et huc nisi adeò fallor, oculum intendit Johannes Damascenus lib. II. orihod. fidei cap. III. *Angelus est, inquiens, essentia intelligens, perpetuo motu atque arbitrii libertate prædita, corporis expers, DEO serviens naturæ immortatatem divinitus consecuta: cuius formam substantiam ac definitionem Creator solus perspectam & exploratam habet.* Quod autem corpore ac materia vacare dicitur, hoc nostri ratione intelligendum est. Alioquin enim id omne, quod cum DEO confertur, qui solus præstans est, quam ut in comparationem cadat, crassum ac materialē constans reperitur.

peritur. Ad quæ verba ita commentatur Jodocus Clischtovæus Neoportensis, Parisiensis Thcologus: ad DEUM collati Angeli crassi, materiales & corporei dicuntur, non quidem quod habeant corpoream materiam, ex qua coalescant, quandoquidem eorum substantia duntaxat spiritualis est: sed quia à DÉI simplicitate & unitate usque adeò distant, ut eius comparatione quasi corporei & materiales dicantur & videantur. Cæterum, etsi DEUS sit simplex non unâ ratione quâ Angeli simplices non sunt, (utpote qui ex essentia & existentia, imò etiam realiter compositi sunt ex essentiâ & subsistentiâ quarum compositionum neutra in DEO est) tamen corporeitas ab ipsis, sicut à DEO, utiq; est remota, & ita quidem sunt simplices, ut sint immortales.

X. Angelos porrò à DEO esse conditos, docet nos *Creatio.* itidem sacer codex. Psal. XXXIII, 6. Verbo Domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Psal. CIII, 20. Benedicte Domino omnes Angeli eius: potentes virtute, facientes verbum illius: ad audiendum vocem sermonum eius. Psal. CXLVI, 6. Qui facit cœlum & terram, mare & omnia, quæ in eis sunt. Actor. IV. 24. Qui cum audissent, unanimiter levaverunt vocem ad DEUM, & dixerunt, Domine, tu es qui fecisti cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Coloss. I, 16. In ipso condita sunt universa in cœlis & in terra, visibilia & invisibilia, sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potentatus: omnia per ipsum, & in ipso creata sunt. Adde, quod solus DEUS sit à nullo alio, & omnium creator.

XI. Quando verò creati sint illi cœli principes. Spiritus S. non revelavit, idq; ideo fortassis, sicut Jobius Monachus apud Phorium Bibliothecæ Cod. CCXXII. non male conjicit, ne homines suspicarentur, DEUM in o-

*pere creationis usum esse ministerio Angelorum in iis rebus,
qua post ipsos conditae sint.*

XII. Verosimilima tamen est sententia, una cum mundo hoc visibili creatos esse. Aeternitatem enim indicatura scriptura solet ut illa paraphrasi, quod ante hunc mundum aliquid fuerit. Aeternitas autem soli DEO competit. Apoc. I. 8. vide jam loca Ps. XC, 2. Prov. II. 23. Joh. XVII. 5. Eph. I. 4. I. Pet. I. 20. Itaq; Angeli non fuere conditi ante mundi creationem, uti pleriq; scimus Patres olim docuerunt.

*Numerus
Angelo-
rum.*

Ordo.

XIII. Pergamus ad numerum & distinctionem Angelorum: ubi extra controversia aleam positum est, maximum eorum esse numerum, juxta expressos textus. Daniel VII. 10. *Millies mille ministrabant ei, & myrias myriadum stabunt coram eo.* Apoc. V. 11. *Audivi vocem Angelorum multorum, & erat eorum numerus millies centena millia, & decies centena millia.* De ordine quoq; corum quædam proponit Scriptura Eph. I. 21. Eph. VI. 12. & Colos. I. 16. Quomodo tamen hæc sese habeant, penetrare intellectu nostro non possumus. Jesuita Beccanus opusc. XIV. de officiis Angelorum circa homines cap. I. p. 545. ita scribit: *Aliquam esse (Hierarchiam Angelorum) iubens concedo: sed quæ illa sit, incertum est. Mibi ita videtur, eam fundari in diversitate meritorum; non autem in distinctione naturæ, aut essentiae. Majora sunt merita suprema Hierarchia, quam media; & majora media quam infima.* Illi Ergo Angeli, qui in via cum accepta gratia magis cooperati sunt, & majora habuerunt merita, in supremam Hierarchiam relatisunt; qui minus effecerunt, in medium cooptati; qui minimum, in infimam rejecti. Atq; in hac proportione meritorum fundatur etiam proportio gloriae seu visionis beatifica divinarum revealationum.

basia

lationum, officiorum & dignitatum. Nam quo quisq; ma-
jora habuit merita in via, eo nunc maiorem habet gloriam,
perfectiores revelationes, digniora officia ac ministeria.
Nos probamus illud D. Augustini: Esse sedes (thronos)
dominationes, principatus, & potestates firmissime credo,
& differre inter se aliquid, indubitate fide teneo. Sed quo
me contemnas, quem magnum putas esse doctorem, quanam
ista sint, & quid inter se differant nescio. Nec ea sane i-
gnorantia periclitari me puto, sicuti inobedientia, si Domi-
ni precepta neglexero. Et alio loco: Quomodo se habeat
beatissima illa & suprema societas, qua ibi sint differentiae
personarum, dicant qui possunt si tamen volunt probare
quod dicunt, ego me ista ignorare confiteor. Enchiridio
ad Laurent. cap. 87.

XIV. Agemus jam de Angelorum intellectu. Is
in actu primo consideratus fortassis ab essentia eorum
realiter non differt. Actus autem ejus secundi, sine du-
bio sunt acti eliciti, sicut est in intellectu humano, et ex-
ercebunt sine dubio cognitionem perfectam sui ipso-
rum, hominum, rerumq; omnium naturalium, cu[m] pri-
mis autem DEI Optimi Maximi quantum hujus finito
& creato intellectu cognosci potest. Quantacunq; verò sit illa eorum cognitio sagacissima, liberas tamen
hominum & aliorum Angelorum cogitationes & voli-
tiones perspicere non possunt, nec futura contingentia
valent certo nosse. Utrumq; enim horum scriptura so-
li DEO tribuit; videatur II. Chron. VI. 30. Jer. XVII.
10. item Esai. XLVI. 10. Daniel. II. 28. Quæ autem in na-
tura à causis certis & definitis pendent, quales sunt ec-
cipes solis & lunæ, hæc certissimè; quæ à causis con-
tingenter aut etiam casu plane operantibus fiunt, pro-
baliter tantum possunt cognoscere. Sed quid quan-

Intellectu.

B 2

tumq;

tumcunq; de mysterio Trinitatis, incarnationis, aliis, per naturam suam cognoscunt, inquires? Hoc dictu est difficilimum. An mysterium Trinitatis lumine naturali sui intellectus cognoscant, dicere non possumus. Incarnationis & alia quæ nos fide discimus mysteria ex revelatione tenere S. Petrus innuit I. Epist. cap. I. 12.

XV. Tradunt nonnulli quod Angeli absq; rationatione objecta cognoscant: verum illa opinio mihi non simpliciter videtur mereri assensum, siquidem Angeli, cum non possint cogitationes hominum introspicere, ex gestibus, dictis, factis, aliisq; externis signis de animo hominis judicant, ex præteritis estimant futura, ex naturalibus causis cognoscunt effectus: quæ omnia fiunt per discursum. Interim seipso cognoscunt immediate, ut nec specie intelligibili, nec discursu ad hoc sit opus, sed à sua ipsorum intima essentiâ ad sui cognitionem determinentur. Ad DEUM etiam cognoscendum, determinantur ab essentiâ divinâ, intellectui semet intimè conjugente.

*Voluntas
Angelo-
rum.*

XVI. Convertimus jam nos ad Angelorum voluntatem contemplandam, deq; ea statuimus, quod libertate sit prædita. Quod si enim voluntas humana est libera, multò magis ea perfectio perfectiori naturæ rationali competet. Quin idipsum satis superq; ex eo constat, quod alias nullus Angelus peccare seu labi potuisse: quandoquidem absq; libertate nullum peccatum ipso actu potest committi. Est quidem voluntati Angelorum concreata magna sanctitas & justitia, qua DEUM super omnia diligere, eiq; promptè & sine difficultate obedire poterant. Neque tamen hæc justitia eos impeccabiles fecit, sed ea non obstante, liberè eorum quidam ab obedientia DEO debita desciverunt.

XVII

XVII. Tradit quoq; nobis divinus cōdex nō pauca de admiranda potentia & virtute Angelorum: ut cum Psaltes Psal. CIII. 20. dicit: *Benedicite Domino omnes Angeli eius potentes virtute.* Manifestum etiam hoc est inde, quod *Angelus Domini unā nocte 185000. hominum* trucidavit in castris *Assyriorum.* II. Reg XIX. 35. Quem locum cum Joh. Gerh. Vossius vir eximius, lib. I. de idololatriâ cap. VII. pag. 54. citasset, adjicit, *gladium illū Angeli Josephum ex Beroſo pestilentiam interpretari.* Quālistamen an fuerit, non est usquequaq; firmum. Huc refer, quod *ipsum filium DEI assumpsit Diabolus in sanctam civitatem & statuit eum super pinnaculum Templi Matth. IV. 5.* Item illud quod scriptum est I. Reg XIIIX. 12. *Erit cūm à te recessero, tum spiritus Jehovæ asportabit te ad locum quem non agnoscam.* & Actor. IIIX. 39. *Cum autem ascendisset ex aqua, spiritus Domini rapuit Philippum, nec amplius vidit eum eunuchus.* Interim negamus, Angelos novas producere posse substantias, vel generando vel creando, cum neq; Magi ope Satanæ unicum pediculum producere potuerint Exod. IIIX. 18.

XIIIX. Ad illam virtutem Angelicam non imme-
meritò referimus, quod corpora assumere possunt, ut
in iis appareant & aliquid agant. Quæ tamen assump-
tio corporum neq; fit per informationem eorum, sicuti
aliquando nostra anima post resurrectionem corpus
assumet; neq; per hypostaticam unionem, quemad-
modum *λόγος* naturam humanam assumpsit: sed per
unionem accidentalem, & quidem ita, ut Angeli per
corpora assumpta tanquam propria appareant. Illud
tanq; non levem habet dubitationem, an corpora il-
la, quæ Angeli assumunt sint verè organica? &, num
actiones quas in iis exercent dum edunt, bibunt, ambu-

lant &c. sint verè vitales? Et quidem S. Augustinus lib.
XIII. de C. D. cap. XXII. arbitratur, Angelos, qui visibili-
ter & tractabiliter apparebant, comedisse verè, non phan-
tasticè, non tamen necessitate, sed potestate, ut hominibus
congruerent, sicut Christus post resurrectionem verè come-
derit. Dn. D. Hornejus part. I. disput. V. Sect. II. §. 3.
ita proponit suam sententiam: Verisimile est, talia tan-
tum apparere (corpora ab Angelis assumpta) nec vera
membra, sed externam solummodo eorum speciem ha-
bere, totaque adeò ex aëre condensato ab Angelis for-
mari. In his ambulant, (ait) loquuntur, comedunt, ita ta-
men ut actiones illæ propriæ vitales non sint, nec ejus-
dem cum nostra ambulatione, locutione, & comestio-
ne rationis. Nonnulli censem, Angelos cum apparent
in forma humana, corporum loco cadavera assumere,
quod tamen annò beatis Angelis indignum sit, jure o-
ptimo quis regerere possit. De malis spiritibus id for-
san concedi posset quod cadavera assumpserint, siqui-
dem inde ubi apparuerunt discedentes, maximum fœto-
rum relinquere perhibentur. Illustrabit hoc quod jam
diximus historiola quam Caspar Peucerus commenta-
rio de Divinationum Generibus pag. 10. refert. Audi-
vimus inquit ille, Bononiae fuisse Citharistram virginem,
caram multis propter artem, quam vitâ functam Magus
quidam alligato ad alas fascino ad eum modū, Diabolo collu-
dente, adornarat, ut cætus hominum, congressus publicos &
convivia frequentaret, caneret fidibus consuetu more, nec
à vivis differre videretur, et si palleret plus nimio. Inci-
dist in hanc fortè aliis quispiam magus, & animaduersa
(Diaboli monitu) imposturā cadaver inquit, est ista, fasci-
numque sustulit. Eo amoto, statim illa ad terram collapsa,
iecuit exanimis.

XIX. At-

XIX. Atque ita huc usque consideravimus ea, quæ
Essentiam Angelorum & alia quæ ex illa resultant con-
cernunt, atque propterea non minus malis quam bonis
Angelis competunt; restat ut seorsim de his atque illis
pauca in medium afferamus. Conditos esse Angelos in
tali statu, ut præter illa quæ memoravimus, essentialia,
etiam supernaturalia dona possederint, patet ex eo, quod
Servator noster dicit Joh. II X. 44. *Diabolum in verita-
te non stetisse*, id est, in concreta illa supernaturali san-
ctitate & justitia. Sanè consentaneum omnino est, quod
Angeli non fuerint deterioris conditionis atque homi-
nes, atque adeò non minus atque illi cum supernatura-
li justitia atque sanctitate creati. Rectè quoque S. Au-
gustinus Lib. XIX. de C. D. cap. XIII. *Neque ipsius Diaboli
natura, in quantum natura est, malum est, sed perversitas
eam malam fecit.*

XX. Porro nō adeò longam interiectam fuisse moram
inter creationem Angelorum, & eorundem partim la-
psum, partim glorificationem secutam, probabiliter in-
de potest colligi, quod omnes Angeli ut superius est o-
stensum cum hoc mundo cœperint, & tamen omnes in
termino fuerint, cum homo laberetur. Sane de hoc ne-
mini potest esse dubium, quod Satan ante hominis la-
psum desciverit. Ille enim hominem seduxit, & à man-
dato DEI avertit, quod sane nisi ipse prius desertor &
apostata factus, perpetrasset nunquam.

XXI. Qui à DEO defecerunt Angeli, variis modis
in S. literis describuntur: appellantur *Spiritus improbi*
& *mali*. Act. XIX. 13. *Deceptrores* i. Tim. IV. 1. *Immundi* Luc.
XI. 24. & princeps eorum *Satan* & *Diabolus*, antiquus
serpens & *Draco*. Angeli vero ejus, Angeli *Satanæ* A-
poc. XII. 9. Vocantur *Principes mundi seu tenobram secuti-*

hujus 20

*Lapsus
Angelo-
rum.*

bujas, & spirituales improbitates, quae sunt in sublimi. Eph. VI. 12. Ingentem quoq; horum apostatarum esse multitudinem , non spernendo est indicio quod Luc. IX. 30. tota legio intrasse legitur in unum hominem legionem autem tum temporis comprehendisse 6000. hominum , & quod excurrit, tradunt viri antiquitatum peritissimi.

XXII. Non autem satis liquidò constat quodnam primum Angelorum fuerit peccatum. Origenes, ob invictam industriam Adamantius dictus, uti alias etiam peculiarium sententiarum homo fuit, afferuit Diabolos lapsos esse per intemperantiam sive libidinem , idque probare conatus est ex Gen. VI. 2. *videntes filii DEI filias hominum esse bona forma, acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant.* At verò illa lubrica & ficalnea est probatio , siquidem ibi sermonem esse de Angelis , ad Calendas Græcas demonstrabitur. Et quo modo quæso in spiritus cadere potest vitium intemperantiae aut libidinis ? quomodo illud cum spirituali ipsorum essentia potest consistere ? Fateamur proinde Origenem , & qui ipsi hac in parte adhæsit , Tertullianum, humani quid esse passos. Alii inter quos disertissimi & suavissimi Ecclesiæ Doctores S. Basilius & S. Bernhardus, docuerunt per invidiam cum superbia conjunctam lapsos esse Angelos , idque ostendere fategerunt ex Sap. II. 24. *Per invidiam diaboli, mors venit in mundum.* Sed præterquam quod hic locus sit ex libro apocrypho, nihil aliud hic innui videtur, quam quod Satan memor amissæ beatitudinis , felicitatem illam eximiam homini inviderit, adeoque ipsum ad peccandum pellecerit.

XXIII. Plerique denique in eo conspirant , quod probabilissimum sit diaboli primum peccatum fuisse superbiam , utpote qui non modò in sedu^ctione Evæ id palam

palam fecerit, sed etiam dum a Creatore suo, Christo Iesu adorari voluerit Matth. IV. 9. Quod autem communiter per allegoriam eo trahuntur verba ex Ezech. XXIX. 2. Esai. XIV. 12. nihil illa probant, quandoquidem sensu literali non de Diabolorum lapsu, sed Regum Tyri & Chaldaeorum subversione loquuntur, uti antecedentia & sequentia ponderanti manifestum erit.

XXIV. Quodnam autem objectum fuerit superbiam Angelicam num Divinitas per essentiam? an unio hypostatica, num beatitudo naturalis? an supernaturalis? an Dominium seu prælatio? an verò aliud quid? determinare non possumus, cum de eo taceat sacer codex. Non tamen improbabiliter existimatur Dux & Autor hujus defectionis sive rebellionis fuisse è primariis Angelis unus, aut fortè omnium primus, qui etiam nunc inter ceteros principatum obtineat. Huc referunt, quod Draco dicitur *seum traxisse tertiam partem stellarum* Apoc. XII. 4. quod Christus mentionem facit *Principis Diabolorum* Matth. XII. 24. diciturq; *Diabolus cum Angelis suis*, Matth. XXV. 41. *Draco & ejus Angeli* Apoc. XII. 7. 9.

XXV. Si quæras an omnes Angeli, qui semel peccarunt, damnati fuerint? R. Omnino; idque præcente Scriptura II. Pet. II. 4 *DEUS Angelis, qui peccarunt, non pepercit, sed catenis noctis in tartarum præcipitatos tradidit servatos in judicium.* Meritò ergo acquiescimus tam liquido effato. Causas alii alias, hic comminiscuntur. Nos in re prorsus incerta, malumus επέχειν, & in voluntate justissimi Numinis placide acquietcere. *Nescire velle qua Magister maximus docere non vult, erudita inscitia est.*

XXVI. Videamus jam de poenis, quas luere oportet spiritus lapsos: illæ consistunt (I) in amissione personæ Diabolorum.

C

Pœna Diabolorum.
fectio.

fectionum supernaturalium ex parte intellectus & voluntatis. (II) in obstinata perseverantia in malo, ita ut neq; dolere de peccato neq; benè operari possint, idq; inde accidit, quod Deus non dignetur ipsos speciali suæ gratiæ auxilio, quod nec tenetnr largiri. (III) In pœna damni, sive carentia visionis Dei beatificæ. (IV) In pœna sensus seu cruciatu ignis infernal. vid. Matth. XXV. 41. Apoc. XX. 10. Quomodo vero spiritus vero igni cruciari possint, an tantum detineantur ibi contra suam voluntatem, tanquam in perpetuo carcere, an physicè affligantur per realem læsionem, an denique moraliter tantum, per solam apprehensionem, uti parum scire refert, ita curiosè indagare nolumus. Nihilominus id clare docent divina oracula, quod Dœmonum supplicium æternum sit futurum. Matth. XXV. 41. Apoc. XX. 10. ut à veritatis linea procul dubio recesserit Origenes, si pœnas damnatorum Angelorum non fore perpetuas existimavit.

XXVII. Quamvis autem Diaboli catenis noctis sive tenebrarum vincit II. Pet. II. 4. in inferno, ceu ordinario tormentorum loco crucientur, attamen permittit ipsis justissimum Numen, extra Orcum in aëre vagari, atq; homines oppugnare. Hinc Principi mundi dicitur competere potestas aëris Eph. II. 2. Dicitur Diabolus ambulare tanquam leo rugiens, querens quem devoret I. Pet. V. 8. Confer Eph. VI. 2. Ita tamen clementissimus Deus enervavit atq; constrixit malorum spirituum potestatem, ut absq; ipsis permisso nihil contra nos queant moliri, imo ne pediculum quidem producere possint. Exod. IIX. 18. Ne quidem tanta ipsis in hominem Dia! olo competit potestas, quanta homini in hominem; aliorum. quin adhuc magis pios premerent, vexarent, & vita ipsa priva-

privarent. Neq; conceditur ipsis potestas eruendi thesauros vel mari absorptos, vel sub terra reconditos, eosque quibus velint, conferendi. Qua ratione illos cum primis, quos auri sacra fames stimulat, pellicere atq; inscare fortissimè possent. Imò nocituri humano generi, necessum habent fœdus quasi inire cum hominibus, ut tantò expeditius hominibus per homines (utpote quorum libertas ad mala inferenda minus est restricta) obesse possint.

XXIX. Quemadmodum autem poenæ damnato. *De An-*
rum Angelorum sunt æternæ, ita beatitudo beatorum *gelis be-*
est perpetua. Clara enim Dei visio excludit omne pec-*nis.*
catum, impeccabilitas (liceat mihi ita loqui) vero ex-
cludit amissionem beatitudinis. Praetclare hanc in rem
scribit D. August. Enchirid. ad Laurent. cap. 28. *Cateri*
(pii Angeli) pia obedientia Domino cohæserunt, accipientes
etiam, quod illi non habuerunt, certam scientiam, qua es-
sent de sua sempiterna & nunquam casura stabilitate securi.

XXIX. Officium horum considerari potest respe-
ctu vel Dei, vel hominum. Illum assidue pro collatis
beneficiis laudant, ipsi inserviunt & mandata ejus prom-
ptissimè exsequuntur. Esa.VI. 3. Luc.II. 14. Ad hos ve-
ro mittuntur, illos custodiunt, illorum preces ad Deum
deferunt, & compluribus aliis beneficiis eos afficiunt de
quibus passim in sacris legimus. Multa hic tradunt
Scholastici nonnulli ex Dionysio Areopagita, qui sane
plura de Angelis proposuit, quam Paulus, quamvis in
tertium cœlum raptus. Vix enim aliter de iis loquitur,
quam si oculis eos suis vidisset. Alios videlicet perten-
dit esse Angelos *assistentes*, alios *ministrantes*; quatuor
ordines superiores Seraphim, Cherubim, Thronos &
dominationes esse Angelorum *assistantium*; quinque

*Officium
bonorum
Angelorum.*

inferiores ministrantium, atq; illum ordinem adeo fixum esse, ut nunquam mutetur, h. e. ut Angeli assistentes nunquam administrent, aut ad nos veniant. Certe scriptura ita non pronunciat, ait potius *omnes Angelos esse ministerios fungentes spiritus, qui ministerij causa emituntur propter heredes salutis futuros.* Ebr. I. 1. ult. Siquidem quoque scriptura exempla missorum Angelorum quorundam ex superioribus ut vocant Ordinibus Gen. III. 24. Isa. VI. 6. conf. Matth. XXV. 31. Nec est, quod dicas illam distinctionem fundari in loco Daniel. VII. 10. *Fluvius igneus rapidusq; egrediebatur à facie ejus: millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei, judicium sedet, & libri aperti sunt.* Resp. enim eos assistere dici, qui iussionem DEI expèctant, intenti ut se conferant, quo missi fuerint; eos vero ministrare, qui jam auctu ad aliquod ministerium missi sunt.

XXX. Angelos hos bonos in custodiam singulis fidelibus esse datos è Scriptura certum, singulos autem singulis custodes concessos, non æque ex eadem est certum, ne quidem ex loco Actor. XII. 15. qui communiter hinc urgetur. Similiter quod è Daniel. X. 13. 20. regnis & imperiis certos Angelos custodes ordinarios & perpetuos esse datos colligunt, non satis est certum, sunt verba Dn. D. Præsidis Thel. Theol. Disputat. III. §. 19. Hoc pro certo habendum, non tantum uni certo Angelo unumquemque nostrum esse curæ sed omnes uno consensu vigilare pro salute nostra. Nam de omnibus Angelis simul dicitur, quod plus gaudeant super uno peccatore ad resipiscientiam converso, quam super nonaginta novem justis qui in justitia persistenterint. De pluribus etiam Angelis dicitur, quod Lazari animam in sinum Abrahæ detu-

detulerint. Neque frustra ministro suo monstrat Eli-
sæus tot currus igneos, qui peculiariter illi destinati e-
rant. Imò nec infideles destituos esse tutela Angelorum
fortassis aliquis putet. Siquidem Cornelius Centurio (ex
plurimorum hypothesi adhuc infidelis) monitus fuit ab
Angelo, ut à Petro Apostolo audiret Evangelium, & ba-
ptismum susciperet. Verosimile etiam est, tres illos
Magos, comitatu Angelico ad Christum recens natum
pervenisse.

XXXI. Nihil nunc fermè restat aliud, quām ut non *De ador-
atione* nihil subjungatur de honore Angelis exhibendo, pro in-
gentibus officiis, quæ nobis tribuunt. Meimini, me in *Angelorum
libello quodam Pontificio legere hanc precandi for-
mulam:*

*Angele qui me as es custos, pietate paternâ
Me tibi commissum salva, defende, gubernâ,
Terge meam mentem vitiis & labe fluentem,
Assiduusq; precor mibi sis, relevesq; cadentem.*

Nisi lōgē accersita explicatione aut potius torsione ver-
ba excusent, injuria erunt in DEI Opt. Max. bonitatem,
cujus solius propriè est, pietate paternâ salvare, & men-
tem vitiis & labefluentem tergere. Jesuita Becanus o-
pusc. de offic. Angelorum cap. XXI. dicit *catholicos do-
cere, hereticos autem negare, quod liceat Angelos adorare,*
*sen cultum aliquem ius exhibere, cum tamen in Theologia
scholastica admisisset, idolatria peccare Angelos, quan-
do se aliis adorandos proponunt.* Aut ergò ludit Je-
suita vocis ambiguitate, aut sibi ipse contradicit. Plato-
nici solitici erant de quærendo per Angelos ad DEUM
aditu, & ipsis in hunc finem colendis, ut DEUM facili-
rem nobis redderent. Valeat obsoleta illa philosophia,
quæ scripturæ adversatur, dicenti: *Dominum Deum tuum*

C 3

adora-

adorabis, & illi soli servies. Rationes adversariorum pro Angelis adorandis, in ipso confictu audiendi forsan dabitur occasio. Perpendant interim coronidis loco Pontificii duo saltem testimoria, quæ habet eximius ille Doctorum, Ecclesiæ grande decus columenq;, S. Augustinus in libris de C. D. libris multi jugâ eruditionis copia-prægnantibus, judicio B. Calixti lib. X. cap. 19. Apparat. Theolog. Orantes atq; laudantes ad eum dirigitus significantes voces, cui res ipsas in corde, quas significamus, offerimus. Et paucis interjectis; putaverunt quidam, deferendum Angelis honorem, vel adorando, vel sacrificando, qui debetur DEO, & eorum sunt admonitione prohibiti, iusq; sunt hæc ei deferre, cui uni fas esse neverunt. Nolumus proinde inter ipsos & Deum partiri ac dividere cultum, sed dicimus cum Epiphanio hæresi 79. contra Collyridianos. Sit in honore Maria, Pater & Filius, & Spiritus Sanctus adoretur. Mariam nemo adoret -- DEO debetur hoc mysterium, neq; Angeli accipiunt talem glorificationem. Atq; hic nunc pedem figimus; Sedenti in throno, & agno, benedictio & honor, & gloria, & robur in secula seculorum. Apoc. V. 13.

COROLLARIA.

I.

Uti DEUS nos absq; cibo & potu conservare, absq; verbo & Sacramentis salvare, ita etiam absque Angelis custodire posset.

II.

Inepti fuerunt Manichæi, qui ideo duo rerum principia introducere ausi sunt, ne cogarentur concedere, quod DEUS res malas produxerit.

III. Per

III.

Per septem spiritus, quorum alicubi in Apocalypsi fit mentio, Angelos intelligi non est probabile.

IV.

Scripta Dionysii Arcopagitæ supposititia esse arbitramur.

V.

Primos parentes in paradyso habuisse Angelos custodes non caret verisimilitudine.

VI.

Angelos tam bonos quam malos movere posse nostram voluntatem certum est, sed non æque certum quomodo id peragant.

VII.

Diabolos habere liberum arbitrium censemus; quamvis bene agere nequeant.

IX.

Christum habuisse Angelos ministrantes concedimus: an vero habuerit custodes, ambigi potest.

IX.

Angelorum naturam humanæ esse præferendam statuimus cum D. Augustino.

X.

Angelorum colloquiis aut revelationibus hodie adhiberi posse tuto fidem, negamus.

S. D. G.

OS(O)SO
▼

Ins

INsidiis hominum vita est obnoxia, norunt
Mille nocendi artes Satan, Stygiæq; phalanges:
Hæ tentant, vexant angunt mortalia corda.
Excubias tamen opposuit moderator olympi;
Nam genus æthereum, cœliq; exercitus omnis
Defendunt, gestant, refouent mortalia corda.
Amborum formas, vires & munia quæris,
Atq; palam monstras, KOKENI, pergitò porro
Invigilare libris; TE præmia digna manebunt.

*In gratiam Eximii Domini Re-
spondentis amici & Convictoris
sui longe charissimi subjecit*

Joh. Frid. Beckenesse.

Coll. diss. A. 122, misc. 31